

MATICA HRVATSKA SKUP ZA DJELATNIKE UČENIČKIH DOMOVA

Biramo odgovorno ponašanje

Već niz godina, od 15. studenog do 15. prosinca, provode se brojne aktivnosti u okviru manifestacije *Mjesec borbe protiv ovisnosti* kojima se želi upozoriti cjelokupnu javnost na problem zlouporabe svih oblika sredstava ovisnosti, te i tako potaknuti sve subjekte u društvu na aktivnu borbu protiv ovisnosti poduzimanjem zajedničkih aktivnosti za uspješno suprotstavljanje tom ozbiljnom problemu današnjice. Naime, prema rezultatima Europskog istraživanja o pušenju, pijenju alkohola, uporabi droga i rizičnim čimbenicima među učenicima, hrvatski su učenici daleko iznad prosjeka u konzumiranju alkohola i pušenju cigareta.

Nedavno je Odjel za školstvo Matice hrvatske organizirao stručni skup pod naslovom *Biramo odgovorno ponašanje* na kojemu se okupilo pedesetak nastavnika, odgojitelja, stručnih suradnika i ravnatelja iz srednjih škola i učeničkih domova. Kako je otvarajući skup istaknula **Ljubica Banović**, voditeljica Odjela za školstvo i ravnateljica Učeničkog doma Marije Jambrišak u Zagrebu: „Suočeni smo s društveno neprihvatljivim ponašanjima naših srednjoškolaca i ako svi zajedno raspoložemo sa što više kvalitetnih informacija, ako na vrijeme reagiramo i ako uspijemo uključiti što više pojedinaca i institucija u borbu protiv ovisnosti, u prevenciju i prosvjeđivanje što većeg broja mladih, imat ćemo uspjeha i pomoći mladima da se odupru izazovima koje ima donosi suvremeni način života. Mladima treba pomoći, treba ih educirati i osvijestiti im sve zamke i opasnosti koje im prijete, jer u adolescentskom razdoblju svog života oni misle da sve znaju, a ne znaju, misle da im se ništa loše ne može dogoditi, negiraju problem predugo pa i pomoć koju dobiju možda dođe prekasno i upravo zato cijeli taj odgojni proces traži puno angažmana, borbe ne samo učenika, njihovih roditelja i nastavnika ili odgojitelja nego i cijelog društva. Upravo zato je i naslov skupa *Biramo odgovorno ponašanje*, jer je zadaća nas prosvjetnih radnika poticati pozitivne vrijednosti kod učenika, da kod mladih razvijamo kompetencije da odaberu prava ponašanja kako bismo prevenirali ona nepoželjna. Naš je posao da od vrtičke dobi kod djece razvijamo sve vještine i dajemo im sva znanja koja su im potrebna da bi u životu mogli napraviti dobre odabire, dobro se ponašati te preuzeti kontrolu nad vlastitim životom kako bi postali uspješni ljudi”, rekla je Ljubica Banović.

Tko je odgovoran za odgoj djece

U nastavku skupa o utjecaju roditeljskog odgoja na razvijanje odgovornosti kod mladih govorila je **Miljenka Galić**, viša savjetnica za učeničke domove u Agenciji za odgoj i obrazovanje. „Osobna odgovornost jako je važna u kontekstu svih neprihvatljivih ponašanja i pojava. Svaki se dan pojavljuju novi oblici ovisnosti i sve je to jako teško kontrolirati. Uvijek se postavlja pitanje tko je najodgovorniji za odgoj djeteta. Je li to

Sudionici skupa za djelatnike učeničkih domova i srednjih škola

Mladima treba pomoći, treba ih educirati i osvijestiti im sve zamke i opasnosti koje im prijete, jer u adolescentskom razdoblju svog života oni misle da sve znaju, a ne znaju, misle da im se ništa loše ne može dogoditi, negiraju problem predugo pa i pomoć koju dobiju možda dođe prekasno

obitelj ili obrazovni sustav, tko na tome radi više, a tko manje? Treba reći da sve kreće od obitelji, roditelji su najodgovorniji u odgoju vlastite djece, jer im moraju usaditi i osjećaj odgovornosti te ih upozoravati na moguće posljedice ako se ne poštuju postavljene granice. Svako je dijete svijet za sebe i često se pokaže da izvršni roditelji mogu imati velikih problema s djecom, ali i da dobra djeca mogu dolaziti iz loših obitelji. Nema pravila. Najbolji način da roditelji pomognu djeci u odrastanju jest da budu voditelji, a ne prijatelji koji će umjesto njih sve raditi. Zadatak roditelja je da dijete informiraju, da ga podrže na putu razvoja i odrastanja te ih pohvale za uspjehe”, rekla je Miljenka Galić te u nastavku predstavila različite stilove roditeljskog odgoja.

O temi *Usvajanje zdravih navika – zašto ne treba početi pušiti* govorile su **Marija Škes**, voditeljica odsjeka za zdrave stilove života, i **Ana Puljak**, voditeljica Odjela za promicanje zdravlja u Nastavnom zavodu za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar”, te su predstavile program radionica o nepušenju koje rade s učenicima osnovnih i srednjih škola, što je jako važno, jer među učenicima prvih razreda srednje škole u nas puši 21 posto dječaka i 19 posto djevojčica, pa je Hrvatska među prve tri zemlje u Europi po učestalosti pušenja mladih. Od posljedica pušenja godišnje umre više od deset tisuća osoba, a 76 posto mladih do 15 godina probalo je cigaretu. Ako se zna da je pušenje uzrokuje niz kroničnih bolesti koje su glavni uzrok smrtnosti, obolijevanja i invalidnosti, jako je važno s prevencijom pušenja početi što ranije. O novim trendovima u zloporabi droga govorila je **Andreja Radić**, socijalna radnica u Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti pri Nastavnom zavodu za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar”.

U drugom dijelu skupa predstavljeno je nekoliko primjera dobre prakse. Tako je Tamara Berić Blažić, stručna suradnica defektologinja u Centru za odgoj i obrazovanje Zagreb, predstavila projekt prevencije ovisnosti pod nazivom *I to smo mi*, namijenjen učenicima s teškoćama u razvoju. Željka Krakić, socijalna pedagoginja u I. Gimnaziji iz Zagreba, predstavila je projekt *Odgovorni u I. Gimnaziji*, a projekt *Reproduktivno zdravlje i odgovorno ponašanje* predstavila je **Biserka Šavora**, pedagoginja u Školi suvremenog plesa Ane Maletić u Zagrebu.

Važnost zdravstvenog odgoja

Već nekoliko godina provodim radionice o reproduktivnom zdravlju i prevenciji maloljetničke trudnoće u srednjim školama na području Velike Gorice, u svojoj školi te u jednoj zagrebačkoj srednjoj školi i učeničkom domu. Ove sam godine, prije rada u radionici, anketirala učenike prvih razreda u četiri srednje škole kako bih utvrdila koliko je njihovo predznanje o temama o kojima ćemo razgovarati i neugodno se iznenadila jer mnogi učenici nisu znali značenje pojma *reproduktivno*. Od 257 anketiranih učenika, njih čak 42 posto smatra da je tjelesno, emocionalno i psihički spremno i za spolni odnos, ali ih čak trećina izjavljuje da nemaju dovoljno znanja o spolnosti i zaštiti od neželjene trudnoće.

Kao za svako područje odrastanja, tako i za reproduktivno zdravlje, prvi se temelj dobiva u obitelji, a tijekom adolescentnog razdoblja jako su važni odnos i komunikacija između roditelja i djeteta, i zato sam učenicima postavila pitanje: *Treba li roditelje educirati kako da uspostave dobar odnos i otvorenu komunikaciju s djecom? Trebaju li o spolnom odnosu tinejdžeri pričati s roditeljima?*

Trećina učenika odgovorilo je da edukaciju trebaju i oni i roditelji, a jednako toliko ih smatra da tinejdžeri trebaju otvoreno razgovarati s roditeljima o spolnosti. Svjesni svega toga uočavamo da učenici prvih razreda srednjih škola, unatoč redovnoj nastavi biologije i zdravstvenog odgoja, iako se smatraju tjelesno, emocionalno i psihički spremnima za partnersku vezu i spolni odnos, nemaju temeljne informacije o reproduktivnom zdravlju.

Razlozi kao što su stupanje u spolne odnose u ranoj dobi adolescenata obaju spolova, mijenjanje spolnih partnera, neprimjerena zaštita od začeca, maloljetna roditeljstva, spolno prenosive bolesti, loš nalaz Papa tasta u djevojaka, patološki mikrobiološki nalazi genitourinarnog sustava mladića, povezani s pušenjem, alkoholom i drugim sredstvima ovisnosti, upućuju nas da svakako treba nastaviti zdravstveni odgoj mladih, a područje reproduktivnog zdravlja više povezati s područjem prevencije ovisnosti. Tako, na primjer, epidemiološki podatci ukazuju da je 13 posto neplodnosti uzrokovano pušenjem. Naročito je štetan utjecaj pušenja na reproduktivni sustav za djevojke koje počinju pušiti u dobi mlađoj od sedamnaest godina.

Prednost preventivi

Iako je broj maloljetničkih trudnoća, koje završe porodom ili namjernim pobačajem, u zadnjih pet godina u opadanju, ono je daleko od željenog stanja. Maloljetničke trudnoće, osim medicinskih teškoća, prate psihički, socijalni i materijalni problemi, zato i na prevenciji maloljetničkih trudnoća treba ustrajno raditi, a učenicima-trudnicama pomoći da što jednostavnije završe srednjoškolsko školovanje. Zdravstveni odgoj mladih treba biti interdisciplinarno i multidisciplinarno osmišljen te

se kontinuirano provoditi jer se Hrvatska, zadnjih desetak godina, susreće s novim problemom neplodnosti mladih parova.

Nama koji radimo s mladima primaran je preventivni rad, trebamo ih poučiti holističkom pristupu zdravlju, kritičkom mišljenju i procesu donošenja odluka, pravovremeno ih uputiti na ginekološke preglede te, u vremenu opadanja i ugroženosti plodnosti, mlade ne trebamo plašiti trudnoćom, već ih pripremiti za kvalitetnu vezu i roditeljstvo kada budu medicinski, psihički, socijalno i ekonomski spremni”, zaključila je Biserka Šavora.

Projekt „Biram zdravlje”, kojim je obilježen mjesec borbe protiv ovisnosti, predstavila je **Nada Antolčić**, pedagoginja savjetnica u Učeničkom domu Marije Jambrišak u Zagrebu.

„Osmislili smo projekt kojemu je cilj povećati razinu svijesti o rizicima zlouporabe i uživanja sredstava ovisnosti, ali i promicati zdravlje, razvoj zdravih stilova života i birati zdrave izbore. Planirane aktivnosti usmjerene su na preventivna djelovanja u rasponu od informiranja, edukacije, pedagoških radionica, prezentacije knjiga, sportskih aktivnosti do suradnje s lokalnom zajednicom.

Poziv na apstinenciju

Održana je tribina o problemima ovisnosti na kojoj je promovirana knjiga Višnje Biti „Samo još jedanput”, dr. Marina Kuzman je održala predavanje o problemima ovisnosti te razgovarala s učenicima i učenicima našeg i Učeničkog doma Antun Gustav Matoš iz Zagreba. Uz obilježavanje Svjetskog dana AIDS-a u domu su gostovali stručnjaci iz Zavoda za javno zdravstvo Andrija Štampar kako bi učenicima prezentirali zaštitu i rane mogućnosti otkrivanja virusa HIV-a. Svaka odgojna grupa izradila je tematski plakat mjesec borbe protiv ovisnosti i tako da se u aktivnost uključio veliki broj učenika na bilo koji način.

Održane su pedagoške radionice: *Kako reći ne – Ja sam svoja, što slušam, što pjevam – analiza tekstova u pjesmama različitih vrsta glazbe, Pravilna prehrana, Štetni utjecaji pušenja na zdravlje i kviz znanja*.

Potrudili smo se napraviti nešto drugačije, uključiti što veći broj učenika, biti dosljedni, otvoreni za nove ideje i spremni na promjene te ih potaknuti na donošenje dobrih odluka. Pozvali smo učenice da prihvate izazov te u mjesecu borbe protiv ovisnosti – alkohola ili pušenja. Potaknute raznim aktivnostima učenice su nam željele dati do znanja da nemaju problema ni s jednom ovisnosti te smo im omogućili da svojim potpisom to potvrde kako bi bile istaknute kao pozitivni primjer za pohvalu. Ponosni smo na dobar odaziv učenika i njihovu aktivnost te smatramo da naš projekt *Biram zdravlje*, ali i velik broj izbornih i posebnih programa, pedagoških i kreativnih radionica omogućavaju učenicima kvalitetne izbore i korisno provedeno vrijeme u učeničkom domu”, zaključila je Nada Antolčić.

Marijan Šimeg